

ತತ್ತ್ವ - ಜ್ಞಾನ

ಪುಷ್ಪಾ ಶೇಷಾದ್ರಿ

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿಯೂ ಜೀವನದ ಮೂಲಭೂತ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಚಿಂತನೆ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಬಾರಿ ಮಾಡುವುದು ಸಹಜ. ಅನೇಕರು ಅದನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರರು. ಚಿಂತನಪರ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಕಸನ ಹೊಂದುವ ತತ್ತ್ವ -ವಿಚಾರಗಳು ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಬಾಳಿಗೆ ದಾರಿದೀಪವಾಗುವ ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡಬಲ್ಲವು. ಈ ಕುರಿತು ಇಲ್ಲಿ ಚಿಂತಿಸಿರುವ ಲೇಖಕಿ, ಮೈಸೂರು ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣ ಆಶ್ರಮದ ಭಕ್ತರು ; ಈ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಅನೇಕ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಯೋಗವೆಂದರೆ ಒಂದುಗೂಡಿಸುವುದು. ಅಂದರೆ, ಆತ್ಮ ನನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನೊಡನೆ ಸಂಪರ್ಕಿಸುವುದು. ಇವೆರಡು ಒಂದ ನ್ನೊಂದು ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿದೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಸಂಪರ್ಕ ಕಡಿಮೆಹೋಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಒಂದು ಗೂಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿವೇಕವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು. ಆತ್ಮವು ಸತ್ತ್ವ ಗುಣದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ, ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯ ಮತ್ತು ದೇಹವು ಪ್ರಶಾಂತ ಗುಣದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ, ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯ ಮತ್ತು ದೇಹವು ಪ್ರಶಾಂತ ಗುಣವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿರುವುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸತ್ತ್ವ ಗುಣ. ನಾವು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿಸಿದಾಗ, ನಾವು ಸಹ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸತ್ತ್ವ ಗುಣಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯ. ಅದಕ್ಕೆ ಧ್ಯಾನಮಾಡುವಾಗ ದೇವರ ಗುಣಗಳನ್ನು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಬೇಕು.

ಜ್ಞಾನ

ಇದರಿಂದ ನಮಗಾಗುವ ಪ್ರಯೋಜನ ಅಥವಾ ಅಪ್ರ ಯೋಜನವೇನು? ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದರೆ, ಜ್ಞಾನದ ಆವಶ್ಯ ಕತೆ ಇದೆ. ಅಂದರೆ ಅಧ್ಯಾತ್ಮದ ಆವಶ್ಯಕತೆ. ಜ್ಞಾನದ ವಿಷಯ ವಾಗಿ ನಮಗೆ ಸರಿಯಾದ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ನಮಗೆ ನಂಬಿಕೆ ಬಾರದು. ಇದನ್ನರಿಯಲು ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಗುಣ ತತ್ತ್ವ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರಬೇಕು. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಅರಿಯಬೇಕು. ಇದನ್ನರಿಯಲು ಜ್ಞಾನ ಬೇಕಾಗುವುದು. ಎಲ್ಲ ರಿಗೂ ನಾವು 'ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪಿ' ಎಂದು ಗೊತ್ತು. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಲು ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಸತ್ತ್ವ ಗುಣಗಳ ಆವಶ್ಯ ಕತೆ ಇದೆ. ಪ್ರೇಮ, ಶಾಂತಿ, ಪವಿತ್ರತೆ, ವಿವೇಕ, ಸಂತೋಷ, ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಾತ್ಮದ ಅರಿವು - ಈ ಏಳುಗುಣಗಳು ನಮ್ಮ ಮೂಲ ಗುಣಗಳು. ಅದು ನಮ್ಮೊಳಗೆ ಅಡಗಿವೆ. ಇವನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಿ ಹೊರತರಲು, ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಪ್ರಯತ್ನ ಬೇಕು.

ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಯ ಪಾವಿತ್ರ್ಯದಿಂದ ನಾವು ಎಲ್ಲ ರಲ್ಲೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ಸಾಧ್ಯ. ಪವಿತ್ರತೆ ಯಿಂದ ಕೃತಜ್ಞತೆ ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ಶಾಂತಿ ಸಿಗುವುದು. ಸರಿಯಾದ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಇಲ್ಲದಾಗ, ಮನಸ್ಸು ಕಳವಳಗೊಳ್ಳುವುದು. ಅರಿವು ಸರಿ ಇದ್ದರೆ, ಶಾಂತ ಸ್ವಭಾವದಿಂದ ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ, ಸ್ವಭಾವ, ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರತೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಆಲೋಚನಾಶಕ್ತಿ

ಆಲೋಚನಾಶಕ್ತಿ ಸಹ ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಮತ್ತೊಂದು ಗುಣ. ಇಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿ ಎಂದರೆ, ದೃಢೀಕರಿಸುವ ದೇಹದ ಶಕ್ತಿ ಎಂದಲ್ಲ, ಬದಲು ದೈವೀಗುಣ ಮತ್ತು ಪವಿತ್ರವಾದ ಆಲೋಚನೆಯ ಶಕ್ತಿ, ಆತ್ಮದ ಸ್ವಧರ್ಮ. ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಪವಿತ್ರತೆಯೇ ಆಧಾರ. ಹೇಗೆ ನಾವು ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ, ಚಪ್ಪಲಿಗಳನ್ನು ಹೊರಗಿಟ್ಟು ಒಳಗೆ ಭಗವಂತನ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಹೋಗುವವೋ, ಅಂತೆಯೇ ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ 'ಅಹಂ'ನನ್ನು ನಮ್ಮಿಂದ ಹೊರಗಿಟ್ಟು, ಮನಸ್ಸನ್ನು ಒಳಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ, ಅಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರತೆ ಸಿಗುವುದು. ನಮ್ಮ 'ಅಹಂ'ನಿಂದ ನಾವು ಹೊರಬಂದರೆ, ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಪ್ರೀತಿ, ಸಹಾನುಭೂತಿಯನ್ನು ನೀಡಿದರೆ ಅದರಿಂದಲೂ ಸಹ ಅದನ್ನೇ ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯ. ಬಸವಣ್ಣನವರು ಹೇಳುವಂತೆ, 'ಅಯ್ಯಾ ಎಂದರೆ ಸ್ವರ್ಗ, ಎಲವೋ ಎಂದರೆ ನರಕ'. ನಾವು ಒಂದು ಚೆಂಡನ್ನು ಗೋಡೆಗೆ ಎಸೆದರೆ ಅದು ಪುನಃ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರು ವುದು. ಅಂತೆಯೇ ಪ್ರೀತಿ, ಸಹಾನುಭೂತಿ ಸಹ ಮರಳಿ ಬರು ವುದು. ಮಾನವನು ಸಹಜವಾಗಿ ಆಶಾವಾದಿ; ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಂದ ಬಯಸುವನು. ಬಯಕೆ, ಆಸೆ ಫಲಿಸದಿದ್ದರೆ, ನಿರಾಸೆ, ಫಲಿಸಿದರೆ ಮತ್ತಷ್ಟುರಾಸೆ. ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ಎರಡನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಪರ ಮಾತ್ಮನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:

ಧ್ಯಾಯತೋ ವಿಷಯಾನ್ ಪುಂಸಃ ಸಂಗಸ್ತೇಷೂಪಚಾಯತೇ |
ಸಂಗಾತ್ಸಂಚಾಯತೇ ಕಾಮಃ ಕಾಮಾತ್ ಕ್ರೋಧೋಽಭಿಚಾಯತೇ ||
ಕ್ರೋಧಾದ್ಭವತಿ ಸಂಮೋಹಃ ಸಂಮೋಹಾತ್ ಸ್ಮೃತಿವಿಭ್ರಮಃ |
ಸ್ಮೃತಿಭ್ರಂಶಾತ್ ಬುದ್ಧಿನಾಶೋ ಬುದ್ಧಿನಾಶಾತ್ ಪ್ರಣಶ್ಯತಿ ||

ಆಸೆ ಫಲಿಸದಿದ್ದರೆ, ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವೆವು. ಆ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಆಡಿದ ಮಾತು, ಕಾರ್ಯ ಎಲ್ಲವೂ ವ್ಯರ್ಥ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಸೆಯೇ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಮೂಲ. ಆದರೆ ಆಸೆ ಇಲ್ಲದೇ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅತಿ ಆಸೆ ಇರಬಾರದಷ್ಟೆ. ಇಲ್ಲಿ ಡಿ.ವಿ.ಜಿ. ಯವರ ಮಂಕುತಿಮ್ಮನ ಕಗ್ಗದ 'ಅತಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಬೇಡ. ಮಿತಿ ಇರಲಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ' ಎಂಬ ಮಾತು ನೆನಪಾಗುವುದು. ಯಾವಾಗ ನಾವು ಯಾರಿಂದಲೂ ಏನನ್ನೂ ಬಯಸುವು ದಿಲ್ಲವೋ ಆಗ ನಮಗೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಂದ ಅಲ್ಪ ಪ್ರೀತಿ, ಸಹಾಯ, ಸಹಾನುಭೂತಿ ಸಿಕ್ಕಾಗ ಅದು ಅಪ್ಯಾಯಮಾನವಾಗಿರುವುದು

ಸಹಜ. ಇದಕ್ಕೆ, ನಾವು ನಿರ್ಲಿಪ್ತತೆಯಿಂದ ಇರಬೇಕು. ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಭಗವಂತ, 'ನಿರ್ಲಿಪ್ತತೆಯಿಂದ ಕರ್ತವ್ಯ' ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ಮನಸ್ಸು ಎಂದರೆ ಆಲೋಚನೆ. ಅದು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿರುವುದು. ನಾವು ಬಹಳ ಉದ್ವಿಗ್ನರಾದಾಗ, ಉಸಿರಾಟ ಜೋರಾಗುವುದನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ 'ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ' ಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಇದೆ. ಅದರಿಂದ ಮನಸ್ಸು ಶಾಂತಿ, ಸಮಾಧಾನವಾಗಿರಲು ಸಾಧ್ಯ. ಆಗ ನಮ್ಮ ಆಲೋಚನೆ ಕೂಡ ಒಳ್ಳೆಯ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಬೀರುವುದು.

ಶಾಂತಿ, ಸತ್ಯ, ಪೂಜೆಯಿಂದ ನಮ್ಮದಿ ಬರುವುದು ಸಹಜ. ಆದರೆ ನಿಜವಾದ ಶಾಂತಿ, ಸಮಾಧಾನ ಇರಬೇಕಾದರೆ ನಾವು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನಿರಿಸಬೇಕು. ಆಗ ಸತ್ತ್ವಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುವುದು. ಅದಿಲ್ಲದೆ, ನಾವು ಪ್ರಾಪಂಚಿಕವಾಗಿ ಕೆಳಮಟ್ಟ ಕಿಳಿದರೆ, ಅದು ಸಾಧಾರಣ ಸ್ಥಿತಿಯಾಗುವುದು.

ಟಾರ್ಚ್‌ನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುತ್ ಕಡಿಮೆಯಾದಾಗ, ಅದು ಸರಿಯಾಗಿ ಬೆಳಕು ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗ ಅದನ್ನು ವಿದ್ಯುತ್ ಹರಿಯುವ ಪ್ಲಗ್‌ಗೆ ಹೊಂದಿಸಿದರೆ, ಮತ್ತೆ ರಿಚಾರ್ಜ್ ಆಗಿ ಬೆಳಕು ನೀಡುವುದು. ಅಂತೆಯೇ, ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಪದೇ ಪದೇ ಸತ್ಯ, ಧ್ಯಾನ, ಜಪ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಆವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ. ಆತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವೆಂದರೆ ಶುದ್ಧ ಮನಸ್ಸು, ಬುದ್ಧಿ, ಸಂಸ್ಕಾರ.

೧) ಮನಸ್ಸಿನ ಕೆಲಸವೆಂದರೆ, ಯೋಚನಾಶಕ್ತಿ. ಸಮುದ್ರದ ಅಲೆಗಳಂತೆ, ಒಂದಾದರೊಂದರಂತೆ, ಯೋಚನೆಗಳು ಬರುತ್ತಲೇ ಇರುವುವು. ಅದರಲ್ಲಿ ಬಹಳಮಟ್ಟಿಗೆ ಅನಾವಶ್ಯಕ ಯೋಚನೆಗಳೇ. ನಮ್ಮ ಆ ಒಂದು ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ದೈವೀಗುಣ, ಪವಿತ್ರವಾದ ಆಲೋಚನೆ ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿಯುತವಾದ ಆಲೋಚನೆಯಿಂದ ತುಂಬಬೇಕು. ಕಾಯಾ, ವಾಚಾ, ಮನಸಾ ಎಂಬಂತೆ ನಮ್ಮ ಯೋಚನೆ ಪವಿತ್ರವಾಗಿದ್ದರೆ ಮನಸ್ಸು ಪವಿತ್ರವಾಗಿರುವುದು. ಆಗ ನಾವು ಆಡುವ ಮಾತು, ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯಗಳು ಪವಿತ್ರವಾಗಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

೨) ಬುದ್ಧಿ: ಇದರ ಕಾರ್ಯ ವಿಚಾರ ಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿ. ಅಂದರೆ ಯಾವುದು ಮಾಡಿದರೆ ಸರಿ, ಯಾವುದು ತಪ್ಪು ಎಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ತರುವುದು. ವಿವೇಕದಿಂದ ದೃಢತೆ ಬರುವುದು. ಮಾತಿನಲ್ಲಾಗಲೀ, ಕೃತಿಯಲ್ಲಾಗಲೀ ಒಬ್ಬರಿಗೆ ನೋವುಂಟು ಮಾಡುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಬುದ್ಧಿ, ವಿವೇಕವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದರೆ, ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕಾರವೇ ಬದಲಾಗುವುದು. ಪರಮಾತ್ಮ ಈ ಒಂದು ಯೋಚನಾ ಶಕ್ತಿ ಎಂಬ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು (ಪ್ರಾಣಿ, ಗಿಡ-ಮರಗಳಿಗಿಂತ) ಮಾನವನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಕರುಣಿಸಿರುವನು. ಅದನ್ನು ಸದುಪಯೋಗಪಡಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವುದು ನಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ ಬೀಗದ ಕೈ.

೩) ಸಂಸ್ಕಾರ: ಸಂಸ್ಕಾರವೆಂಬುದು ಒಂದು ಅಭ್ಯಾಸಯೋಗ. ನಮ್ಮ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನಾಗಲಿ, ಕಾರ್ಯವನ್ನಾಗಲಿ ಪದೇ ಪದೇ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅದು ಸಂಸ್ಕಾರವಾಗುವುದು. ನಾವು ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯ, ಮಾತಾಗಲೀ ಅದು ಒಳ್ಳೆಯದಾದರೂ ಸರಿ, ಕೆಟ್ಟದಾದರೂ ಸರಿ ಸಂಸ್ಕಾರದ ಬೀಜವನ್ನು ಬಿತ್ತಿಬಿಡುವುದು. ಅದನ್ನು ಅಳಿಸಲು ಅಸಾಧ್ಯ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾವು ಮಾಡುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾರ್ಯ, ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಗಮನವಿಡಬೇಕು. ಸುಟ್ಟ ಬೀಜವನ್ನಾಗಲಿ, ಕೊಳೆತಬೀಜವನ್ನಾಗಲಿ ಬಿತ್ತಿದರೆ ಅದರಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯ ಫಲ ಅಸಾಧ್ಯ. ಅಂತೆಯೇ ನಮ್ಮ ಕೆಟ್ಟಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಸುಟ್ಟ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಬಿತ್ತಿಕೊಂಡರೆ, ಒಳ್ಳೆಯ ಫಲ ನಮಗಾಗುವುದು.

ಆಲೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ವಿಧ.

೧) ಸ-ಕಾರಾತ್ಮಕ (Positive)

೨) ನ-ಕಾರಾತ್ಮಕ (Negative)

೩) ಅವಶ್ಯಕ ಅಥವಾ ಸಾಧಾರಣ

೪) ಅನಾವಶ್ಯಕ

ನಾವು ಸ-ಕಾರಾತ್ಮಕ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದರೆ, ನಮ್ಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ರಿಚಾರ್ಜ್ ಮಾಡಬಹುದು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ನಕಾರಾತ್ಮಕ ಆಲೋಚನೆ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದ್ದರೆ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸ ಯಾವುದೂ ಸರಿ ಇರದು. ಮತ್ತು ಯೋಚನಾಶಕ್ತಿ ಕೂಡ ಕುಂದುವುದು.

ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಎರಡು ಭಾಗಗಳಾಗಿ ಮಾಡಬಹುದು.

೧) ವಿವೇಕ ೨) ವಿಚಾರ. ವಿವೇಕ ಸರಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ತಳಮಳವಿರುತ್ತದೆ; ನಮ್ಮದಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಜ್ಞಾನ ಯೋಗದಿಂದ, ನಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ರಿಚಾರ್ಜ್ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯ.

೨) ಕರ್ಮ, ಸಂಸ್ಕಾರ ಒಬ್ಬರಿಗಿದ್ದಂತೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅದನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿದೆ.

ಸಂಸ್ಕಾರದಲ್ಲೂ ಐದು ತರಹ:

೧) ಶಾಂತಿ, ಪ್ರೇಮ, ಶಕ್ತಿ, ಪವಿತ್ರತೆ, ಆನಂದದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಂಸ್ಕಾರ

೨) ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮದ ಸಂಸ್ಕಾರ

೩) ತಂದೆ-ತಾಯಿಯಿಂದ ಪಡೆದ ಸಂಸ್ಕಾರ

೪) ಸಂಗ ಮತ್ತು ವಾತಾವರಣದಿಂದ ಪಡೆಯುವ ಸಂಸ್ಕಾರ

೫) ಅಧ್ಯಾತ್ಮದಿಂದ, ಸತ್ಯದಿಂದ ನಾವು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಸಂಸ್ಕಾರ

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜೀವಿಯೂ, ಈ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಬರುವಾಗ, ಸಂಸ್ಕಾರದ ಮೂಟೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ತರುವುದು, ಆದರೆ ಪರಮಾತ್ಮ ಅದರ ಜೊತೆಗೆ, ವಿವೇಕ-ವಿಚಾರವೆಂಬ ಅಮೂಲ್ಯ ಶಕ್ತಿ ಸಹ ಕರುಣಿಸಿರುವನು. ಅದನ್ನು ಸದುಪಯೋಗಪಡಿಸಿ, ನಾವು ಪರಿವರ್ತನೆ ಹೊಂದಲು, ಈ ಮಾನವ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು.

